

Puheenjohtaja Kai Telanteen avauspuhe
Viestinnän Keskusliiton syyskokous 03.12.2009

Kun kokoontuimme syyskokoukseen noin vuosi sitten, oli epävarmuus talouden kehityssuunnasta suuri ja ennustettavuus huono. Nyt tiedämme, että se mainosmyynnin alamäki, joka alkoi viime vuoden viimeisinä kuukausina, on jatkunut siitä lähtien. Vähennys on ollut huomattava ja pahempi kuin tuolloin aavistimme.

Mitä tiedämme nyt? Olemmeko nyt viisaampia? Ehkä jonkin verran, mutta edelleenkin vaijaa sama ennustettavuuden puute kuin vuosi sitten. Alastulo on ollut kovaa sekä median että graafisen teollisuuden puolella. Joskin pieniä valon pilkahduksia on havaittavissa. On kuitenkin ennen aikaista puhua käänteestä ylöspäin.

Lehdistön osalta on taas konkreettisesti osoitettu, että suomalainen tilauksiin - lukijoiden luottamukseen - perustuva levikki on arvokkain turvamme. Ilman sitä tässä olisi käynyt todella huonosti.

Meidän tulee sen vuoksi tehdä kaikkemme ylläpitääksemme kulttuuriamme tilata lehdet kotiin. Tämä edellyttää, että meillä on kustannustasoltaan tehokas jakelujärjestelmä. Sen ylläpitämiseksi on tehtävä määrätietoisesti töitä, vaikka se ei näinä aikoina kovin helppoa olekaan. Postidirektiivin saattaminen kansallisesti voimaan on haasteellinen tehtävä. Suomi eroaa niin tyystin Keski-Euroopan tiheästi asutuista maista, joissa lehtien levikit laajasti perustuvat irtonumeromyyntiin. Sen vuoksi olisi tärkeää, että postidirektiivin suomalainen implementointi perustuisi jonkinlaiseen visioon siitä, minkälaiseen jakelujärjestelmään tähtäämme. On selvää, että sekä kustannustehokkuus että markkinatalous edellyttävät toimivaa kilpailua. Toisaalta on otettava huomioon, että pienillä markkinoilla ei kannata päällekkäisiä investointeja tehdä. Nämä tosiasiat on pystyttävä sovittamaan yhteen. Ottaen huomioon jakelun suuren taloudellisen merkityksen lehtialalle on ensisijaisen tärkeää, että rakenteelliset muutokset tapahtuvat hallitusti ja oikeaan suuntaan.

Jakeluun liittyvä epävarmuustekijä on sekin, että Itella ja Viestintävirasto riitelevät siitä miten kustannukset pitää kohdistaa: toisaalta nk. yleispalvelutuotteisiin ja toisaalta muihin jaettuihin tuotteisiin kuten lehtiin ja suoramainontaan. Asia ei parane siitä, että asiakkaille kuten lehdille ei mitenkään avata taustalla olevia laskelmia. Julkisuudessa on heiteltä suuria summia. Suoraan siirrettyinä maksettavaksi tietyltä tuoteryhmältä toiselle ne aikaansaisivat sellaisen epäjatkuvuustilanteen, että esimerkiksi paljon postipalveluja käyttävien pienempien lehtien olemassaolo saattaisi vaarantua. Tämä ei ole mitenkään hyväksyttävissä.

*

Aina siitä lähtien kun nk. Lintilän työryhmä antoi mietintönsä Yleisradiolainsäädännön uudistamiseksi, on julkisuudessa käyty vilkasta keskustelua yleisradion rahoituksesta, hallinnosta ja julkisen palvelun määrittelystä. On ilmeistä, että työryhmä omassa työssään katsoi asioita liian yksisilmäisesti YLE:n näkökulmasta ja tietoisesti tai tiedostamatta jätti huomiomatta ehdotusten vaikutuksia markkinaehtoisesti toimivaan media-alaan.

Käydyssä keskustelussa on väitetty, että kaupalliset mediayhtiöt olisivat käyttäneet asemaansa väärin ajaakseen omia taloudellisia intressejään. Tämä on todella asioiden asettamista päälle. Koska valmistelu tapahtui niin täysin YLE-lähtöisesti, ainoa oikaisumahdollisuus on ollut käydä asioista julkista keskustelua. Se aika on onneksi ohi, jolloin YLE-

asioista voitiin päättää suljetuissa kabineteissa. Nyt eletään avoimuuden ja läpinäkyvyyden aikaa, joskin tältä osin on edelleen toivomisen varaa.

Tyytyväisenä voi todeta, että hallitus on linjannut tulevaa hallintomallia niin, että YLE:n organisaation ulkopuolelle asetetaan julkisen palvelun neuvosto. Sen tehtävänä on valvoa, että YLE toimii julkisen palvelun rajoissa. Tämä on ensisijaisen tärkeää etenkin verkkoympäristössä.

Odotamme, että hallitus omassa lakiesityksessään tarkentaa julkisen palvelun käsitettä. Olemme Viestinnän Keskusliiton puolelta esittäneet, että Suomen lakiin kirjattaisiin ne kriteerit, jotka on jo kirjoitettu EU:n nk. Amsterdamin sopimukseen, ja jotka jo sitovat Suomea. Näin ollen Suomen tuleva julkisen palvelun neuvosto tekisi arvioitaan samoilla kriteereillä kuin EU:n komissio. Tämä on omalta osaltaan omiaan vahvistamaan suomalaista päätöksentekoa. Jos nimittäin Suomen kansalliset säännöt ovat epämääräisemmät kuin EU-säännöt, on todennäköistä, että mahdolliset tulevat kiistatapaukset viedään Brysseliin - eli komission - ratkaistavaksi eikä suomalaiseen julkisen palvelun neuvostoon. Sen vuoksi on tärkeä huolehtia siitä, että säännöt ovat samalla tasolla.

*

Toinen kysymys, joka kauan - vai pitäisikö sanoa aivan liian kauan - on ollut agendalla, on työsuhdeolettaman saaminen tekijänoikeuslakiin. Äsken on julkaistu opetusministeriön virkamiestyöryhmän huolellisesti valmisteleva esitys. Se on luonteeltaan pitkälle viety kompromissi. Se ei anna työnantajille sitä, mitä mielestämme työnantajille maksettujen palkkojen vastikkeeksi tulisi saada. Siitä huolimatta olemme valmiita hyväksymään ehdotuksen, kunhan eräät asiat vielä pystytään täsmentämään. Jotenkin on masentavaa, että sekä työsuhteessa toimivien tekijöiden että vapaiden tekijöiden järjestöt niin kategorisesti kieltäytyvät tunnustamasta tosiasioita ja monesti levittävät täysin paikkaansa pitämättömiä väitteitä ehdotuksen tarkoituksista ja sen seuraamuksista. Toivomme, että kulttuuri- ja urheiluministeri ja koko hallitus tämän pitkän valmistelun jälkeen vihdoin antavat asiasta esityksen eduskunnalle.

*

Hyvät kuulijat. Viestinnän Keskusliiton toiminnassa on kuluvan vuoden aikana tapahtunut paljon ja aivan erityisesti innovaatiotoiminnan kehittämisessä.

Alkukesästä valmistui uusi toimialastrategiamme. Se on syvälle luotaava arvio toimialamme tilasta siinä taloudellisessa tilanteessa ja siinä teknologisessa murroksessa, missä olemme juuri tällä hetkellä.

Strategian mukaan viestintäalan yrityksillä on monia eri tapoja pärjätä. Strategiatyössä hahmoteltiin kolme vaihtoehtoista **menestymisen mallia**, jotka kuvaavat positiivista tahtotilaa ja toimintaa tulevaisuudessa:

1. Asiakasymmärryksen syventäjä
2. Tuote- ja palvelukehityksen edelläkävijä
3. Dynaaminen ja ketterä liiketoimintakumppani

Omalta osaltaan Viestinnän Keskusliitto on lähtenyt toimimaan strategian mukaisesti. Innovaatiotoiminnan osalta on valmisteltu laaja tutkimus- ja kehitysohjelma Next Media tietojen ja viestintäklusteri Tivitin puitteissa. Ohjelman laajuudesta ja sen rahoituksesta neuvotellaan parhaillaan, mutta jo tässä vaiheessa on selvää, että se tulee olemaan media-alan tähänastisista suurin ohjelma. Yhtenä osana tästä tulee olemaan eReading-hanke, josta tämännäköisessä seminaarissamme saamme kuulla enemmän. Tietojemme mukaan suomalaiset kustantajat - siis sanomalehtien, aikakauslehtien ja kirjan kustantajat - ovat ensimmäi-

sinä yhteisesti liikkeellä kartoittamassa, miten näitä markkinoita voidaan yhdessä, sisällöntuottajien lähtökohdista kehittää tavoitteena laadukas palvelutarjonta rajoitetulla kieli-alueella.

Koko Next Media-ohjelma on oiva esimerkki rajojen rikkomisesta eri toimialojen välillä, mutta myös eri yhtiöiden välisessä yhteistyössä.

On kuitenkin hyvä tiedostaa, että edelleenkin lähes 70 prosenttia Suomen joukkoviestintämarkkinoista on painettua viestintää. Sen vuoksi tulisi tutkimus- ja kehityspanoksia suunnata myös painetun viestinnän innovaatiotyöhön. Nämäkin haasteet on tunnistettava ja töitä on tehtävä oikeiden työskentelymuotojen löytämiseksi, vaikka innovaatiotyöskentelyn perinteet sekä metsäteollisuudessa että graafisessa teollisuudessa ovat aivan toisenlaiset kuin esimerkiksi tieto- ja viestintäalalla.

*

Suurin osa toimialamme työehtosopimuksista on neuvoteltavana tulevilla kevätkaudella. On hyvä näinä murroksen aikoina muistaa, että työmarkkinapolitiikka ei ole pelkkää tulonjakoa vaan yhä enenevässä määrin tulonmuodostuksen edistämistä. Nyt kun TUPO-kausi on jäänyt taakse, neuvotteluosapuolten on yhä tärkeämpää ottaa vastuuta oman toimialansa kehittämisestä ja työllistämismahdollisuuksien ylläpitämisestä. Tämä koskee mitä suuremmassa määrin omaa toimialaamme.

Palkanmaksukyvyyn, työn tuottavuuden ja kilpailutilanteen tulisi ratkaista palkkaratkaisun sisältö - ei naapurialojen neuvottelemien palkankorotusten. Graafisen teollisuuden puolella on tunnistettava kansainvälisen kilpailun sanelemat reunaehdot, sen verran siitä on saatu todisteita viime aikoina. Tähän sopii huonosti alan yritysten kilpailukykyä murentavat jäykät, vaikeasti sovellettavat ja kalliit työaikamääräykset ja pitkät palkalliset vapaat.

Nyt vastuuta tulee ottaa toisenlaisen aikakauden tes-määräysten uudistamisesta. Emme nimittäin voi lähteä siitä, että taantumasta nousta vanhaan maailmaan. Pysyvä rakenteellinen muutos on tapahtunut kilpailutilanteessa, osaamisessa ja tehtävänkuvuissa. Työelämän pelisääntöjä on seurattava. Jos kartta ja maasto eivät pidä yhtä, maasto voittaa.

On hyvä, että ammattiliitot ja Viestinnän Keskusliitto yhdessä ovat päättäneet lähteä syventämään toimialastrategiaamme työelämävaatimusten osalta. Tarvitsemme yhteisen tahdonilmaisun tulevan menestyksen mahdollistamiseksi. On siis enemmänkin kuin paikallaan, että näistä menestymisen ehdoista keskustellaan vastuullisesti silloin kun meillä ei ole neuvottelutilanne päällä. Uskon, että se on omiaan helpottamaan tunnetusti vaikeiden asioiden vastuullista käsittelyä ja ymmärtämystä.

*

Viestinnän Keskusliiton hallituksessa on niin ikään käyty keskustelua, miten koko liittoyh-teisön työskentelyä voidaan kehittää ja tehostaa niin, että entistä paremmin pystytään vastaamaan toimialan haasteisiin ja toteuttamaan toimialastrategiamme tehtävät siltä osin kuin ne koskevat toimialan järjestöjä.

Uuden työskentelytavan avainsanat ovat tulevaisuushakuisuus, jäsenkeskeisyys ja tehokkuus. Jäsenliittojen ja keskusliiton välisiä rajoja madalletaan ja yhteistyötä tiivistetään. Samalla tavalla kuin jäsenyrityksissä pitäisi järjestömmekin kehittää ja tehostaa toimintaansa.

*

Hyvät seminaariosanottajat, toivotan teidät sydämellisesti tervetulleeksi tähän meidän seminaariin sekä ohjelman jälkeisille glögeille. Toivotan myös kaikille hyvää joulunajaksi!